

LATVIJAS PĀRSTĀVNICĪBU ASV DARBĪBAS PIRMAIS POSMS (1921–1923)

MARIKA SELGA

Mg., doktorante, Latvijas Universitāte

E-pasts: marikse@gmail.com

ANOTĀCIJA

Lai veicinātu Latvijas atzīšanu, Latvijas valdība 1921. gadā nosūtīja uz ASV oficiālu delegāciju Ludviga K. Sējas vadībā. 1922. gada janvārī darbu Ņujorkā uzsāka karjeras konsuls Arturs B. Ļūļe. 1922. gada 28. jūlijā ASV atzina Latvijas Republiku *de iure* un delegācija ieguva sūtniecības statusu. 1923. gada aprīlī sūtniecību slēdza. Raksta mērķis ir sniegt ieskatu par pārstāvniecības prioritārajiem uzdevumiem atzīšanas veicināšanā, kā arī pārstāvniecības slēgšanas apstākļiem. Rakstā uzsvērtas svarīgākās L. Sējas publikācijas laikrakstos un 1922. gadā izveidotās Baltijas–Amerikas biedrības aktivitātes. Autore secina, ka pārstāvniecības slēgšana saistīta kā ar finanšu optimizāciju, tā arī Latvijas ārlietu modeļa, kas balstījās uz plaša konsulārā tīkla izveidi, ieviešanu.

Atslēgvārdi: Latvijas–ASV attiecības, L. Sēja, Latvijas pārstāvniecība ASV, Baltijas–Amerikas biedrība.

IEVADS

Latvijas pārstāvniecības darbība ASV iedalāma vairākos posmos: 1) pārstāvniecība Vašingtonā darbojās no 1921. gada maija līdz 1923. gada maijam; 2) no 1925. gada maija līdz 1927. gada aprīlim; 3) 1935. gadā atvērta pārstāvniecība turpināja darboties līdz mūsdienām. Laika posmā, kad ASV nebija sūtniecības, Latvijas pārstāvības funkciju veica konsulārā amatpersona Ņujorkā. Šāda konsekventa Latvijas valdības rīcība, atkārtoti slēdzot pārstāvniecību Vašingtonā, liek domāt, ka pārstāvniecība tās pirmajā un otrajā darbības posmā tika veidota konkrēta mērķa sasniegšanai un pēc uzdevumu izpildes to vienkārši slēdza. Kādi tad bija pirmās pārstāvniecības

svarīgākie uzdevumi, un vai tās slēgšana bija likumsakarīga? Raksta mērķis ir sniegt ieskatu par pārstāvniecības prioritārajiem uzdevumiem atzišanas veicināšanā, kā arī par pārstāvniecības slēgšanas apstākļiem.

Latvijas ārpolitika ir plaši pētīta. Galvenās norises ir aprakstītas un analizētas, piemēram, Edgara Andersona darbā “Latvijas vēsture 1920–1940. Ārpolitika. I”. Ārlietu ministrijas, tai skaitā ASV, strādājušo darbinieku likteņi apkopoti biogrāfiskajā vārdnīcā “Latvijas ārlietu dienesta darbinieki”. Latvijas Republikas ārlietu dienesta vēsture atspoguļota Aināra Lerha pētījumos. Nozīmīgu ieguldījumu Latvijas un ASV attiecību izpētē sniedzis Ēriks Jēkabsons, kurš, balstoties uz plašu nublicēto avotu materiālu, detalizēti izklāstījis notikumus no 1918. gada līdz 1922. gadam. Baltijas valstu atzišanas problemātiku analizējuši Alberts Tarulis un Ēro Medijainens. Padziļinātu pētījumu par Latvijas pārstāvniecību ASV tomēr nav. Ziņas par pārstāvniecības darbību sniedz nublicētie avoti, kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā (turpmāk – LNA-LVVA), galvenokārt, 293. fonda “Latvijas sūtniecība Vašingtonā” un 2574. fonda “Ārlietu ministrijas Politiskais departaments” krājumos. Atsevišķos gadījumos informācija atrodama arī ASV Nacionālās arhīvu un ierakstu administrācijas krātuvēs. Rakstā jēdziens “pārstāvniecība” tiek attiecināts uz L. Sējas vadīto delegāciju Vašingtonā un sūtniecību pēc 1922. gada 28. septembra.

PIRMĀ PĀRSTĀVNICĪBA ASV

Latvijas interešu pārstāvēšana ASV attīstījās pakāpeniski. Sākotnēji Latvija piesaistīja Amerikas latviešus (Lerhis 2005, 71). Tā 1919. gadā par konsulāro aģentu iecēla Jāni Kalniņu Ņujorkā. Šādā veidā piesaistītā konsulārā aģenta darbība neatbilda prasībām par starpvalstu sadarbību, proti, ASV pusi uztrauca, kāds statuss ir neatzītās valsts pārstāvim (Jēkabsons 2018, 399). 1920. gadā kā Latvijas valdības tirdzniecības pārstāvis Ņujorkā darbojās Kārlis Ozols (Jēkabsons 2018, 110, 123)¹.

Antantes Augstākās padomes valstis atzina Latvijas Republiku *de iure* 1921. gada 26. janvārī. Atzišanas paziņojumi drīz pienāca no daudzām Eiropas valstīm. ASV nebija to starpā. ASV turpināja ievērot Beinbridža Kolbija (*Bainbridge Colby*) 1920. gada 10. augusta notā definēto vienotas un nedalāmas Krievijas politiku un neatzina Latvijas neatkarību. Ārlietu ministrijas politiskajā pārskatā bija atzīmēts, ka “galvenais uzdevums atzišanas lietā ir padarīt Ziemeļu Amerikas Savienotās valstis mums labvēlīgākas”. Tajā ar nožēlu konstatēts, ka “šīnī ziņā tikpat kā nekas nav darīts” (LNA-LVVA, 2574–1–21, 222.–227. lp.). 1921. gada martā Latvijas valdība nolēma sūtīt pārstāvi uz ASV. Tā kā diplomātiskās attiecības ar ASV nebija nodibinātas, nācās izdomāt citu starpvalstu attiecību formulu, proti, uz ASV aprīli tika

nosūtīta oficiāla Latvijas delegācija Ludviga Sējas vadībā. Uz ASV devās arī otrais sekretārs Arvēds L. Kundziņš un sekretāre M. Emīlija Alksne. Jau pirmajās dienās pēc ierašanās ASV Latvijas pārstāvim bija jāizšķiras, kā sasniegt Latvijas mērķi – panākt atzīšanu *de iure*. L. Sēja kā prioritārus uzdevumus izvirzīja Latvijas atpazīstamības veicināšanu un Latvijas atzīšanas atbalsta grupu veidošanu. Vienlaikus pārstāvniecībai bija jāveicina savstarpējo ekonomisko attiecību attīstība (naudas apmaiņas, pasta saziņas, savstarpējās tirdzniecības, aizdevumu saņemšanas principi u. c.), sadarbība izglītības un drošības jomā, jāpārstāv Latvija tiesas procesos².

ATPAZĪŠANAS VEICINĀŠANA

ASV laikrakstos bieži Latvija tika apzīmēta dažādi, piemēram, *Lettland, Letvia, Livonia, Russia's Baltic province, United States of Latvia* utt. Reizēm Latvija tika saistīta ar Balkāniem. Viss liecināja, ka steidzami nepieciešama plaša informatīva kampaņa, skaidrojot, kur atrodas Latvija un kāda ir tās politiskā un ekonomiskā situācija.

Jau pirmajās dienās pēc ierašanās Vašingtonā L. Sēja tika informēts, ka baltiešiem varētu būt iespēja tikt ar ASV prezidentu Vorenu Hārdingu (*Warren Harding*). Lietuvieši plānoja iesniegt peticiju ar 1 miljonu parakstiem (LNA-LVVA, 293–1–454, 1. lp.). L. Sēja par šo iespēju informēja Amerikas Latviešu tautisko savienību (ALTS), kuras darbības mērķis bija Latvijas atzīšanas panākšana un Latvijas propaganda (LNA-LVVA, 293–1–460, 1.a lp.). 1921. gada 31. maijā uz tikšanos ar ASV prezidentu Hārdingu devās ALTS biedri no Bostonas, Ņujorkas un Filadelfijas. Kaut arī tikšanās ar ASV prezidentu atstāja iespaidu, ka baltiešu vēlme par drīzu atzīšanu ir sadzirdēta, ASV ar atzīšanu nesteidzās. Valsts departamentā pastāvēja būtiska viedokļu atšķirība jautājumā par Baltijas valstu atzīšanu (Tarulis 1965, 345). Piemēram, 1921. gada jūlijā tika ierosināta Baltijas valstu atzīšana ar nosacījumiem.

Presē tika popularizēts viedoklis par Krievijas nedalāmību, prognozētas katastrofas, ja Krievijai nebūs piekļuve ostām; polemizēts, ka pašnoteiktā nenoziņē nepieciešamību veidot jaunu valsti (*Washington Post*, 13.06.1921., 4). Savukārt Baltijas valstu neatkarības aizstāvji uzsvēra, ka šis valstis nodrošina to, ka boļševisms nespēj izplatīties uz Rietumiem (*Washington Post*, 02.06.1921., 6). L. Sēja aktīvi iesaistījās informatīvajā kampaņā. Viņš apkopoja materiālus iesniegšanai administrācijai, preseī, uzņēmējiem. Šādus materiālus L. Sēja nodeva publicēšanai arī ALTS izdevumā "Amerikas Atbalss". Lai informācija būtu pieejama plašākai auditorijai, to publicēja angļiski, t. sk. iesniegšanai Valsts departamentā sagatavoto informāciju par Latvijas–Krievijas attiecībām (Sēja 1921, 4). L. Sēja sarakstījis ar dažādu laikrakstu redaktoriem, piemēram, ar Baltiju apmeklējušo

The New York Times redaktora palīgu Džonu Finliju (*John H. Finley*) (LNA-LVVA, 293–1–4402, 2.–3. lp.). Plašu auditoriju sasniedza publikācija par Baltijas valstīm 1921. gada 18. decembra *The Washington Post* speciālajā izdevumā par Vašingtonā notiekošo atbrūošanās konferenci (Washington Post, 18.12.1921., 122; LNA-LVVA, 293–1–4391, 2. lp.). Informācija par Baltijas valstīm tika publicēta arī citos izdevumos. Nozīmīgi bija 1922. gada 16. aprīlī *The New York Times* publicētais L. Sējas raksts par Baltijas valstīm un Krieviju (Sēja 1922, 99)³ un 1923. gada maijā *Our World* publicētais raksts par Baltijas valstīm (Sēja 1923, 48).

Latvijas atpazīstamība tika veidota, arī iepazīstinot ar tās mākslu, tradīcijām, mūziku. 1921. gada septembrī ASV viesojās dziedātāji Ada Benefelde un Pauls Sakss, kuri uzstājās Ņujorkā, Filadelfijā, Bostonā, Bruklinā un 17. oktobrī – Vašingtonā (Amerikas Atbalss, 29.09.1921., 1). L. Sēja Vašingtonas Mākslas klubā 22. septembrī izstādīja apskatei arī vairākus Vilhelma Purviša, Jaņa Rozentāla, Jāņa Tilberga un Riharda Zariņa⁴ darbus vai to reprodukcijas. Vēlāk šie mākslas darbi tika nosūtīti uz Ņujorku. Nopietna Latvijas popularizēšanas iespēja bija atsevišķa stenda izveide un latviešu kultūras demonstrēšana festivālā-izstādē *America's Making*, kas notika Ņujorkā no 1921. gada 29. oktobra līdz 12. novembrim. Amerikas latvieši rūpīgi gatavojās izstādei, bija izveidota latviešu sekcijas izpildkomiteja vairāk nekā 25 cilvēku sastāvā; skandinot tautasdziesmas, piedalījās latviešu koris (Amerikas Atbalss, 03.11.1921., 3). Izstādes veidošanā iesaistījās arī Latvijas kulturālās veicināšanas biedrība (Jēkabsons 2018, 445). Lielākais ieguvums Latvijas pārstāvjiem bija iepazīšanās ar šī festivāla izpilddirektori Matildu Spensi (*Matilda Spence*).

L. Sēja regulāri dažādās auditorijās (universitātēs, klubos, draudzēs, biedrībās u. c.) uzstājās par situāciju Baltijas valstīs (New York Times, 19.02.1922., 29).

ATBALSTA GRUPAS

Latvijas atpazīstamības veidošanā sākotnēji L. Sēja plānoja iesaistīt Amerikas latviešu organizācijas. Ciešākā sadarbība šajā jomā izveidojās ar ALTS pārstāvjiem (Andersons 1982, 356). L. Sēja apmeklēja ALTS kongresu Bostonā 1921. gada septembrī, regulāri nodrošināja informāciju publicēšanai “Amerikas Atbalsī”, sazinājās par dažādu petīciju iesniegšanu utt. (LNA-LVVA, 293–1–1290, 26. lp.). Katra Amerikas latviešu organizācija bija veidota ar konkrētu mērķi, piemēram, nodrošināt draudzes darbību, nodrošināt savstarpēju palīdzību slimības gadījumā vai sniegt atbalstu Latvijas iedzīvotājiem. Tika vākti līdzekļi Latvijas Sarkanajam Krustam, sūtītas lietotas drēbes, apavi (Jēkabsons 2020, 4–37). Šo organizāciju darbības

mērķis nesaistījās ar politisku darbību ASV, un tās nekļuva par Latvijas atpazīstamības veicināšanas atbalsta grupām.

1922. gada pavasarī Ludvigs Sēja sadarbībā ar Lietuvas un Igaunijas pārstāvjiem plānoja izveidot jaunu atbalsta grupu Baltijas valstīm – organizāciju “Baltijas–Amerikas biedrība” (*Baltic–American Society*) (LNA-LVVA, 293–1–1034, 1. lp.). 1922. gada martā formulēja biedrības ideju; maijā izstrādāja biedrības nolikumu; jūnijā jau notika sanāksme ar izvēlētajām biedrības amatpersonām (LNA-LVVA, 293–1–1034, 11.–13. lp.). Tās izveidē tika piesaistīta M. Spense. Biedrības amatpersonas veicināja parakstu vākšanu petīcijai par Baltijas valstu atzīšanu⁵. Jūlija sākumā biedrības valdes direktors Prinstonas Universitātes profesors Haralds Benders iesniedza šo petīciju Valsts departamentā (LNA-LVVA, 293–1–1155, 9. lp.)⁶. Biedrības darbības nodrošināšanai vajadzēja savākt pietiekoši lielu sākuma summu, kā arī nelielus, bet regulārus biedru naudu maksājumus (LNA-LVVA, 293–1–1034, 26. lp.). Biedrības darbība tādējādi bija atkarīga no biedru skaita un to maksājumiem. Par tās prezidentu tika iecelts Viduseiropas biedrības prezidents, ievērojamais rūpnieks un ekonomists Roberts Koldvels (*Robert J. Caldwell*). Biedrībā iesaistījās vairāku laikrakstu redaktori, publicisti, profesori, uzņēmēji un pat senators (Jēkabsons 2018, 429). Tika plānots publicēt informāciju par Baltijas valstīm, organizēt svinības, atzīmējot Baltijas valstīm svarīgus notikumus, veicināt Baltijas valstu kultūras atpazīstamību ASV, Baltijas valstu un Amerikas sadarbību ekonomikā un izglītībā, kā arī līdzekļu pieejamību studentu apmaiņai utt. Visas piesaistītās biedrības amatpersonas aktīvi veicināja Baltijas valstu pārstāvju iespējas tikt ar Amerikas politiskās un ekonomiskās elites pārstāvjiem, kā arī Latvijas (Baltijas) atpazīstamību savā nozarē. Biedrība organizēja tikšanās un svinīgus pasākumus, kuros pieaicināja ievērojamas personības. L. Sēja bija cerējis, ka biedrībā iestāsies arī aktīvākie Amerikas latvieši (LNA-LVVA, 293–1–1034, 19. lp.). Šoreiz atbalsts no Amerikas latviešiem netika saņemts. Biedrībā iestājās tikai trīspadsmit latvieši. Vēl decembrī L. Sēja aicināja pazīstamākos Amerikas latviešus atbalstīt šo biedrību (LNA-LVVA, 293–1–1034, 163. lp.). Situāciju ietekmēja gan ekonomiskā krīze, gan negatīvā publicitāte saistībā ar konsulātu Ņujorkā.

NEGATĪVĀ PUBLICITĀTE SAISTĪBĀ AR KONSULĀTU ŅUJORKĀ

1921. gada nogalē valdība nolēma nomainīt Amerikas latvieti J. Kalniņu, kas veica konsulārā aģenta pienākumus, ar karjeras konsulu no Latvijas Arturu B. Ļūļi. Jau decembra pēdējās dienās un 1922. gada janvāra sākumā L. Sēja sarakstījās ar Kalniņu, lai precizētu telpu jautājumus un Ļūļes atbraukšanu. Viss liecināja, ka Kalniņš izprot situāciju un gatavojas

lietu nodošanai. Taču, Ļūļem atbraucot, J. Kalniņš nebija lietas nodevis. Konsulāta “vardarbīgā” pārņemšana 25. februārī tika kritizēta (Amerikas Atbalss, 02.03.1922., 1). Latvijas pārstāvju rīcība tika vētīta arī turpmākajos izdevumos. Reaģējot uz šīm publikācijām, ALTS Ņujorkas nozare (nodaļa) 7. martā un Bostonas nozare 9. martā pieņēma lēmumu prasīt L. Sējas atstādināšanu (Amerikas Atbalss, 09.03.1922., 1; 16.03.1922., 4). Aprīlī laikrakstos tika publicēts L. Sējas skaidrojums par notikušo (Valdības Vēstnesis, 15.04.1922., 3). Šī un citu iemeslu dēļ lielākā daļa latviešu sabiedrības izvēlējās neiesaistīties jaunajā biedrībā.

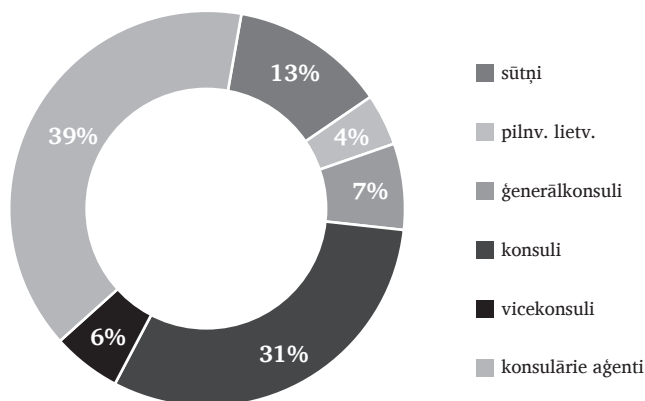
LATVIJAS ATZĪŠANA

1922. gada vasaras sākumā, pārliecinoties par boļševiku režīma dzīvotspēju, mainoties situācijai Tālajos Austrumos, stabilizējoties situācijai Lietuvā, izkristalizējoties prasībām par parādu atmaksu, kā arī intensīvās informatīvās kampaņas rezultātā ASV mainīja līdzšinējo politiku (Medijai-nen 2012, 305–322; Tarulis 1965, 356).

Latvijas Republiku *de iure* ASV atzina 1922. gada 28. jūlijā. Ministru kabinets 31. augustā apstiprināja L. Sēju par pagaidu pilnvaroto lietvedi ASV (*Chargé d’Affaires ad interim*) (LNA-LVVA, 1307–1–282, 207. lp.), savukārt ASV Senātā 20. septembrī tika apstiprināts ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs Latvijā, Lietuvā un Igaunijā Frederiks V. B. Kolmens (*Frederick W. B. Coleman*). L. Sēja akreditējās pie Valsts sekretāra 28. septembrī un kļuva par pilnvērtīgu diplomātiskā korpusa pārstāvi, kas varēja apmeklēt ASV amatpersonas (Evening Star, 30.09.1922., 7).

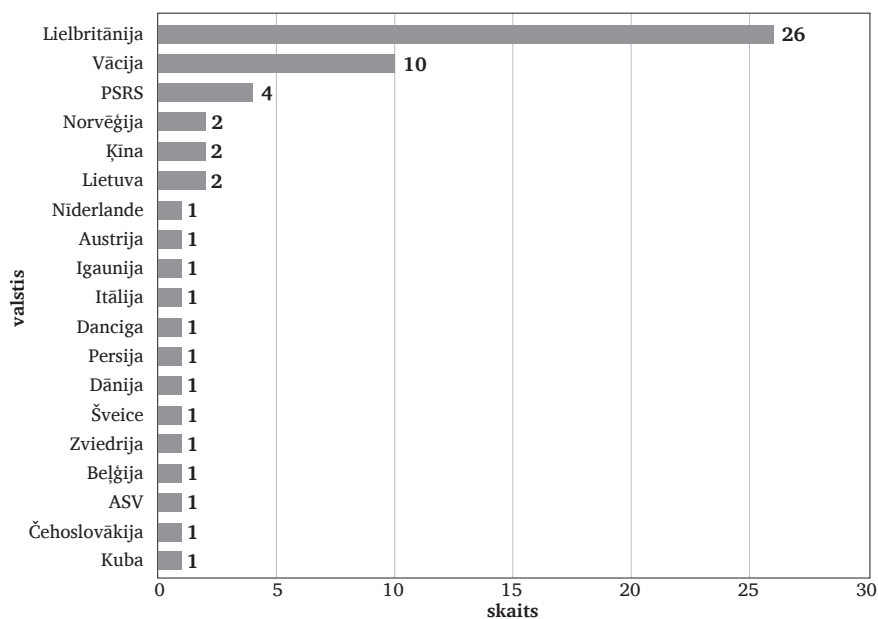
PĀRSTĀVNICĪBAS SLĒGŠANA

1922. gada laikā Ārlietu ministrija slēdza vairākas struktūras ārvalstīs, piemēram, bēgļu reevakuācijas komisiju Ukrainā, veica iekšējās reformas un būtiski samazināja ministrijā nodarbināto skaitu. Diskusijas par pārstāvniecību darba optimizēšanu turpinājās arī Saeimā budžeta apspriešanas laikā. Aktīvi par to bija iestājies Fēliks Cielēns (Latvis, 15.06.1922., 1). Tika ieteikts likvidēt konsulātu Ņujorkā, kā arī likvidēt vairākas sūtniecības. Konsulāts Ņujorkā tika saglabāts. Savukārt, apspriežot budžetu 1923. gadam, tiek nolemts likvidēt sūtniecības Zviedrijā un ASV, paredzot, ka Latvijas intereses Amerikā turpmāk pārstāvēs tikai konsulāts Ņujorkā, kuram piešķīra papildu līdzekļus (LNA-LVVA, 1307–1–285, 33. lp.). 1923. gada 31. martā Ministru kabinets iecēla L. Sēju par Latvijas ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Lietuvā (LNA-LVVA, 1307–1–285, 73. lp.). Mēneša laikā L. Sējam vajadzēja

1. attēls. Latvijas diplomātiskā un konsulārā korpusa sastāvs 1923. gada aprīlī (LNA-LVVA, 1307-1-657, 153.-164. lp.)

Figure 1. The composition of the Latvian diplomatic and consular service in April 1923 (LNA-LVVA, 1307-1-657, 153.-164. lp.)

2. attēls. Konsulāro amatpersonu sadalījums pa valstīm 1923. gadā (LNA-LVVA, 1307-1-657, 153.-164. lp.)

Figure 2. The deployment of Latvian consular officials in various countries in 1923 (LNA-LVVA, 1307-1-657, 153.-164. lp.)

likvidēt pārstāvniecību un tās inventāru, nodot lietas konsulātam. ASV Valsts departaments tika informēts, ka sūtniecība tiek slēgta tikai uz laiku⁷, un tika lūgts akreditēt konsulu kā pilnvaroto lietvedi. Valsts departaments

bija norādījis, ka diplomātiskajai pārstāvniecībai jāatrodas valsts galvaspilsētā un ka nav iespējama Ņujorkā rezidējoša pārstāvja akreditācija par pilnvaroto lietvedi (NARA, RG 84, Vol. 23).

1923. gada 25. janvārī apstiprinātās Jāņa Pauļuka valdības deklarācija paredzēja, ka plašāku saimniecisku sakaru attīstīšanai ar ārvalstīm valdība piegriezīs nopietnu vērību konsulārā tīkla paplašināšanai un saimnieciskās informācijas padziļināšanai (Valdības Vēstnesis, 27.01.1923., 1). Tieši konsulāti (t. sk. ģenerālkonsuli, vicekonsuli, konsulārie aģenti) kļuva par Latvijas pārstāvniecību pamatveidu. 1923. gada aprīlī Latvijai bija deviņi sūtņi, kas kopā sedza 17 valstis, trīs pilnvarotie lietveži un 59 konsulārās amatpersonas (LNA-LVVA, 1307–1–657, 153.–164. lp.). Kā redzams 1. attēlā, konsulārās amatpersonas (gan štata, gan ārpusštata) veidoja 83% no diplomātiskā un konsulārā dienesta pārstāvniecībām ārvalstīs. Ņemot vērā, ka tieši konsulārās amatpersonas atbildēja par tirdzniecības sakaru attīstīšanu, to skaits liecina arī par Latvijas ekonomiskajām interesēm. 2. attēls uzskatāmi parāda, ka visvairāk konsulāro amatpersonu bija Lielbritānijā – 26, Vācijā – 10 un Padomju Savienībā – 4.

1923. gada 12. jūlijā, aizstāvot savas jaunās valdības budžetu, Zigfrīds A. Meierovics iedziļinājās ārlietu dienesta problēmās, skaidrojot, ka finanšu trūkums, mazās algas rada problēmas darbinieku piesaistē un kvalitatīvā Latvijas interešu pārstāvēšanā. Vērtējot pārstāvniecības slēgšanu Vašingtonā, Z. A. Meierovics to atzina par lielu kļūdu (Saeimas Stenogrammas, 12.07.1923.):

Es personīgi uzskatu par lielu kļūdu to, ka mēs Vašingtonas legāciju esam likvidējuši, bet ja man aizrāda, ka tas vajadzīgs taupības pēc, tad es biju spiests tam pagaidām piekrist, bet tas, ka mēs šo sūtniecību esam likvidējuši, nenāks par labu ne mums, ne mūsu attiecībām ar Ameriku, jo nevar aizmirst šīs lielās aizjūru republikas ārkārtējo nozīmi saimnieciskā dzīvē un viņas lielo svaru starptautiskā politikā. Tiklīdz mūsu finanses cik necik nostiprināsies, mums par Vašingtonas sūtniecību atkal nāksies runāt.

Tradicionāli tiek pieņemts, ka pārstāvniecība ASV tika slēgta finanšu trūkuma dēļ (Lerhis 2005, 151). Tam var piekrist daļēji. Lēmumu par pārstāvniecības slēgšanu noteikti ietekmēja arī citi faktori: 1) Latvijā aktīvi darbojās ASV sūtniecība un saimnieciskos vai politiskos jautājumus viegli varēja risināt Rīgā; 2) līdzīgi kā citu sūtniecību slēgšanas gadījumos, iespēja likvidēt konsulātu un nodot konsulārās funkcijas sūtniecībai netika izskatīta; 3) valsts ārpolitikā kā prioritāte bija izvirzīts uzdevums veicināt saimnieciskās attiecības, ko plānoja sasniegt, veidojot plašu konsulāro amatpersonu tīklu. Pieņemot, ka galvenais politiskais uzdevums – panākt atzīšanu – ir izpildīts, viegli varēja uzskatīt, ka konsulāts Ņujorkā spēs nodrošināt Latvijas interešu aizsardzību ne tikai saimnieciskās sfērās.

SECINĀJUMI

Pārstāvniecības izveide Vašingtonā nodrošināja Latvijas atpazīstamību, izpratnes par ASV politiskajām nostādnēm veidošanos Latvijā, kā arī veicināja atzišanas procesu. L. Sējas raksti, skaidrojot Latvijas nostāju presē, sasniedza plašu auditoriju.

Atzišanas panākšanai L. Sēja meklēja atbalsta grupas. Viena no tādām bija ALTS, kas, sadarbojoties ar ASV politiķiem un izmantojot ASV politiskās metodes, piemēram, petīciju iesniegšanu, aktīvi iestājās par Latvijas neatkarības atzišanu.

L. Sējas veidotā (1922) Baltijas–Amerikas biedrība uzskatāma par nozīmīgu atbalsta grupu Latvijas interešu popularizēšanā. Tajā bija iesaistītas ASV labi pazīstamas personas, kas pārzināja arī Latvijas situāciju. Biedrības aktivitātes ietekmēja Valsts departamenta viedokli, nodrošināja Latvijas pārstāvim piekļuvi politiskās un ekonomiskās elites pārstāvjiem, kā arī veicināja Latvijas atpazīstamību. Biedrības veiksmīgai darbībai vajadzēja lielāku skaitu biedru. Diemžēl L. Sēja nespēja panākt plašu Amerikas latviešu atbalstu šai biedrībai.

Pēc diplomātisko attiecību nodibināšanas L. Sēja tika iecelts tikai par pagaidu pilnvaroto lietvedi. To var skaidrot, pirmkārt, ar akreditācijas nosacījumiem (pilnvarotie lietveži savas pilnvaras saņem no ārlietu ministra; lai veicinātu ātrāku diplomātiskā statusa piešķiršanu, tieši šis modelis nodrošināja visātrāko dokumentu apriti, jo akreditācijas vēstuli varēja atsūtīt pa pastu); otrkārt, ar to, ka L. Sējas kā oficiālā valdības delegāta uzdevumi bija izpildīti un tika plānota tikai īslaicīga turpmāka uzturēšanās ASV.

Pārstāvniecības slēgšana saistāma gan ar finanšu optimizāciju, gan ar tā brīža Latvijas ārlietu modeļa, kas balstījās uz plaša konsulārā tīkla izveidi, ieviešanu.

SAĪSINĀJUMI

ALTS – Amerikas Latviešu tautiskā savienība

ASV – Amerikas Savienotās Valstis

LNA-LVVA – Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs

NARA – ASV Nacionālā arhīvu un ierakstu administrācija (*National Archives and Records Administration*)

IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA

NEPUBLIĒTIE AVOTI

Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Valsts vēstures arhīvs (Rīga, turpmāk LNA-LVVA).

ALTS informē, ka saņēmusi apliecinājumu no Valsts departamenta par petīcijas saņemšanu, 30.09.1921., 1921. LNA-LVVA, 293–1–1290, 26. lp.

- Ārlietu ministrijas pārskats nr. 3. Latvijas *de iure* atzišanas atskaņas. Konfidenciāli, 03.05.1921. LNA-LVVA, 2574–1–21, 222.–227. lp.
- Baltijas–Amerikas biedrības statūti [angļu val.], 07.06.1922. LNA-LVVA, 293–1–1034, 11.–13. lp.
- Delegācijas (A. Kundziņš) vēstule The Washington Post par rakstu [angļu val.], 13.12.1921. LNA-LVVA, 293–1–4391, 2. lp.
- L. Sējas 10.06.1922. ziņojums Nr. 1790 Ārlietu ministrijas Politiski-ekonomiskajam departamentam par prof. H. Bendera lūgumrakstu ASV Valsts sekretāram, 10.06.1922. LNA-LVVA, 293–1–1155, 9. lp.
- L. Sēja The New York Times redaktora palīgam J. Finley par atzišanas jautājumiem [angļu val.], 27.09.1921. LNA-LVVA, 293–1–4402, 2.–3. lp.
- L. Sējas vēstule Matildai Spensei [angļu val.], 26.04.1922. LNA-LVVA, 293–1–1034, 1. lp.
- L. Sējas vēstule M. Spensei ar to latviešu sarakstu, kuri uzaicināmi biedrībā [angļu val.], 14.06.1922. LNA-LVVA, 293–1–1034, 19. lp.
- L. Sējas vēstule Dr. Eiman par nepieciešamību iestāties Baltijas–Amerikas biedrībā, 01.12.1922. LNA-LVVA, 293–1–1034, 163. lp.
- L. Sējas vēstule konsulam Ņujorkā Ļūļem par dalību Baltijas–Amerikas biedrības darbā, 01.07.1922. LNA-LVVA, 293–1–1034, 26. lp.
- L. Sēja konsulāram aģentam Kalniņam un tirdzniecības pārstāvim Ozolam par plānoto latviešu, lietuviešu un igauņu deputāciju pie ASV Prezidenta V. Hardinga, 14.05.1921. LNA-LVVA, 293–1–454, 1. lp.
- Ministru kabineta 1922. gada 31. augusta sēdes protokols nr. 75, 31.08.1922. LNA-LVVA, 1307–1–282, 207. lp.
- Ministru kabineta 1923. gada 15. februāra sēdes protokols nr. 17, 15.02.1923. LNA-LVVA, 1307–1–285, 33. lp.
- Ministru kabineta 1923. gada 31. marta sēdes protokols nr. 32, 31.03.1922. LNA-LVVA, 1307–1–285, 73. lp.
- Tirdzniecības pārstāvis Ozols Ņujorkā L. Sējam Vašingtonā par iespējamo delegācijas sastāvu pie ASV Prezidenta, 16.05.1921. LNA-LVVA, 293–1–460, 1.a lp.
- ASV Valsts departamenta 1923. gada 2. maija vēstule nr. 44 ASV sūtnim Latvijā F. V. B. Kolmenam par Latvijas sūtniecības slēgšanu [angļu valodā], NARA, RG 84, Vol. 23.

PUBLICĒTIE AVOTI

- America's Making Exposition. *Amerikas Atbalss*, 03.11.1921.
- Am. Latv. Taut. S-bas Bostonas nozare apsprieda un atbalstīja protestu pret delegāta Sējas rīcību konsulāta notikuma lietās. *Amerikas Atbalss*, 16.03.1922.
- Am. Latv. Taut. S-bas Ņujorkas nozare 7. marta pilnsapulce lūdz Latvijas Prezidentu J. Čaksti atsaukt delegātu Sēju. *Amerikas Atbalss*, 09.03.1922.
- Article about Baltic Nations. *The Washington Post*, 18.12.1921.
- Chargé d'Affaires of Latvia Presents Credentials. *Evening Star*, 30.09.1922.
- In the Current Week. *The New York Times*, 19.02.1922.
- Jaunās Valdības Deklarācija. *Valdības Vēstnesis*, 27.01.1923.
- Kā rīkojās mūsu vietējie diplomāti. *Amerikas Atbalss*, 02.03.1922.
- Latvijas Nacionālās Operas Mākslinieku Pirmais Koncerts Amerikā. *Amerikas Atbalss*, 29.09.1921.

- Paskaidrojums. Atbilde uz rakstu 'Kā Rikojās Mūsu Vietējie Diplomāti'. *Valdības Vēstnesis*, 15.04.1922.
- Saeimas Stenogrammas*, Nr. 1. II. Sesijas 34. sēde 1923. gada 12. jūlijā.
- Satversmes sapulces sēde 14. jūnijā 1922. g. *Latvis*, 15.06.1922.
- Sēja, L. Memorandum on the Relationship Between Latvia and Russia. *Amerikas Atbalsis*, 04.08.1921.
- Seya, Charles L. A League of Baltic Republics. *Our World* 3, No. 2 (May 1923), 48–54.
- Seya, Charles L. Baltic States and Russia. *The New York Times*, 16.04.1922.
- The Powers and Russia. *The Washington Post*, 13.06.1921.
- Would Recognize Baltic Nations. *The Washington Post*, 02.06.1921.

LITERATŪRA

- Albats, H., 1929. *Starptautiskās publiskās tiesības* (lekcijas).
- Andersons, E., 1982. *Latvijas Vēsture 1920–1940. Ārpolitika. I. Daugava*.
- Jēkabsons, Ē., 2018. *Latvijas un Amerikas Savienoto Valstu attiecības 1918.–1922. gadā*. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds.
- Jekabsons, E., 2020. Latvians in United States, 1918–1922: Attitude towards Latvia. *Istorija/History*, 114 (1), 4–37.
- Jēkabsons, Ē., Ščerbinskis, V., 2003. *Latvijas ārlietu dienesta darbinieki 1918–1991: biogrāfiskā vārdnīca*. Latvija starptautiskajās attiecībās. Rīga: Zinātne.
- Lerhis, A., 2005. *Latvijas Republikas ārlietu dienests 1918–1941*. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds.
- Medijainen, E., 2012. The US De Jure Recognition Of The Baltic States In 1922. *Trames*, 16 (66/61), 4, 305–322.
- Tarulis, A., 1965. *American–Baltic Relations 1918–1922: The Struggle Over Recognition*. Washington, D. C.: The Catholic University of America Press.

ATSAUCES

- ¹ Pēc K. Ozola aizbraukšanas daļēji šos pienākumus uzņēmas Jānis Ozols.
- ² *U.S.A. International Corporation* lieta.
- ³ Raksta tapšanas laikā Kongresā tika izskatītas rezolūcijas par Lietuvas atzišanu un Valsts departamentā tika izvērtēts Evansa Janga (*Evans Young, Commissioner in Baltic States*) 6. aprīļa ziņojums ar aicinājumu atzīt Baltijas valstis (Tarulis 1965, 354).
- ⁴ Arī *Richards Zarrīņš*.
- ⁵ 1922. gada 13. jūlijā Lietuva bija panākusi, ka to *de iure* atzina Francija, Lielbritānija, Itālija un Japāna.
- ⁶ Tarulis komentē, ka tieši šī petīcija mainījusi ASV valsts sekretāra domas un pārīdienu vēlāk Valsts prezidentam iesniegts priekšlikums atzīt Baltijas valstis (Tarulis 1965, 356).
- ⁷ *For the time being*.

THE FIRST YEARS OF LATVIAN REPRESENTATION IN THE UNITED STATES (1921–1923)

MARIKA SELGA

MA in Social Sciences, a doctoral student at the University of Latvia

E-mail: marikse@gmail.com

ABSTRACT

In 1921, Latvia sent Ludvigs K. Sēja (*Louis Ch. Seya*) to the United States as a delegate with the goal to facilitate recognition of Latvia. Arturs B. Lūļe, a career consul, arrived in New York in January 1922. The U.S. recognized Latvia *de iure* on 28 July 1922 and the Delegation became a Legation. In April 1923, the Legation was closed. The purpose of this article is to outline the most significant activities of L. Sēja, promoting the recognition of Latvia and the circumstances of the closure of the Legation. The article highlights some publications of L. Sēja in newspapers and the establishment of the “Baltic-American Society”. The author concludes that the legation was closed due to financial optimization and introduction of a foreign affairs model, which was based on an extensive consular network.

Keywords: Latvia–U.S. relations, L. K. Sēja (*L. Seya*), Baltic-American Society, Latvian representation (Delegation, Legation) in the USA.

SUMMARY

The nations of Allied Supreme Council recognized Latvia on 26 January 1921. The United States were not among them. To promote the recognition, Latvian government sent to Washington D.C. a Delegation led by Ludvigs K. Sēja, in English known as Louis Charles Seya. He was supported by the Secretary A. Kundziņš and typist E. Alksnis. The Representation of Latvia begun its work in Washington D.C. in May 1921.

With the term “Representation” the author describes the Delegation until the recognition *de iure* of Latvia by the USA and the same representation is denoted as the Legation after the accreditation of Mr. Sēja as a Chargé d’Affaires a.i. on 28 September 1922. Notably, there were no diplomatic relations in 1921 and the Representation was limited in its reach to officials and policy makers.

The first representations in Washington were short-lived: from May 1921 to May 1923, from May 1925 to May 1927 and only the third time,

re-established in 1935, the Legation continued representing Latvia until the current times. This pattern suggests that it might be likely that first representations were sent to fulfil specific tasks and closed when the goal was achieved. This article outlines the most significant activities of the Representative L. Sēja from May 1921 to May 1923, and the circumstances of the closure of the Legation in 1923.

In order to facilitate the recognition, L. Sēja had to promote visibility of Latvia and create a strong support system. L. Sēja actively engaged himself in popularizing Latvia's policies, culture, art. There were several articles written by L. Sēja, which the author considers to be significant for reaching greater audience. For example, Sēja managed to promote Baltic states in *The Washington Post*, 18 December 1921 Special edition about the Disarmament Conference, and explain the relations of Baltic states and Russia in *The New York Times* on 16 April 1922. He also provided explanatory materials to officials, for example, in State Department. Often these materials became publications in American Latvian paper *Amerikas Atbalss*.

The support of recognition was sought at organizations of American Latvians. The strongest proponent in these aspirations was the American National Latvian League (*Amerikas Latviešu Tautiskā Savienība* – ALTS). The other Latvian organizations had different goals, such as providing relief to Latvia, supporting Latvian Red Cross, or keeping up their parishes. In early 1922, L. Sēja in cooperation with representatives from Lithuania and Estonia decided to create a “Baltic–American Society”. This organization was intended to promote Baltic states, support commercial cooperation, exchange of students, etc. The society was established and led by a board and executive directors of prominent American political, educational or business people. One of the board members, Prof. H. Bender collected signatures to present a petition for recognition of Baltic states. According to the initial intent, the American Latvians were supposed to be joining the society. Unfortunately, Sēja was not able to engage more than a few Latvians in activities of this society.

The United States recognized Latvia *de iure* on 28 July 1922. On 31 August, the Cabinet of Ministers of Latvia appointed L. Sēja as the Chargé d’Affaires ad interim. He was accredited at the Secretary of State on 28 September. The Legation was officially established. One may wonder why L. Sēja did not become an envoy. It might be explained that the Chargé d’Affaires a.i. had an easier and faster accreditation process, or that his stay in the USA was not intended to be long-term. In May 1923, he was appointed as the Latvian extraordinary envoy and plenipotentiary minister to Lithuania.

In the early years, Latvia experienced frequent changes of government. Each government had to receive approval of its budget and political goals.

This often led to discussions on optimization of the resources of the Ministry of Foreign Affairs. Already in 1922, there had been a suggestion to close down the Consulate in New York and several legations. In January 1923, the government led by J. Pauļuks declared that the main goal of Latvian foreign relations was the facilitation of commercial relations which, according to the principles of diplomatic and consular functions, was the task of consular representatives. In February, it was decided to close the Representation in Washington D.C. and to transfer its functions to the Consulate in New York. There is a common understanding that the Representation in Washington D.C. was closed due to financial reasons. The author assumes that there were some other factors, which might have influenced this decision: 1) since 8 November 1922, the USA had the Legation in Riga and it was easy to build relationships there, 2) Latvia's foreign representations in early 1923 consisted mainly of consular officials. They constituted 83% of all diplomatic and consular representations abroad. The majority of these consular representations were located in the United Kingdom (26) and Germany (10). If the politicians considered that the Representation in Washington D.C. had achieved its goal – to gain recognition and establish diplomatic relations, then it was easy to assume that the Consulate would be the right choice to promote further cooperation with the United States. The closure of the Legation in Washington D.C. was considered a mistake by Mr. Z.A. Meierovics, the Minister of Foreign Affairs and Prime Minister from June 1923.

The Delegation in Washington ensured the visibility of Latvia in the USA, provided understanding of American policies to Latvian politicians and, most importantly, facilitated the recognition of Latvia.